

Personatges de Pego III: Augusto Benedico

La Marina Plaza, Joan Miquel Almena (29/11/2013)

AUGUSTO BENEDICO

Un actor fruit de l'exili mexicà

(Pego, 1909 - Mèxic, 1992)

<<Desconfío de aquellos que hablan bajito o en secreto, es necesario hablar fuerte para que oigan... y te hagan caso>>.

Augusto Benedico

<<México, has abierto tus puertas y tus manos al errante, al herido, al desterrado, al héroe>>.

Pablo Neruda

A Pego començava a instal•lar-se el llum elèctric als carrers, les places i a les cases més adinerades. A la plaça del Convent Vell, al costat de la Caserna de la Guàrdia Civil –per aix també s'anomena dels civils- i de l'Asil, estava instal•lat el Jutjat de Primera Instància del Districte de Pego, el qual tenia en la seua jurisdicció tots els pobles de les valls pr ximes que formaven l'anomenat i ja desaparegut Partit Judicial de Pego. Els jutges solien venir destinats d'altres localitats o ciutats més importants, i tan prompte com venien podien ser traslladats de nou a qualsevol altre poble o província. A mitjans de 1908 va arribar a Pego, des de Madrid, el jutge José Pérez Martínez el qual substituïa en el càrrec al jutge Mata.

Poc més d'un any després, el vint de desembre de l'any 1909, al carrer Mar va venir un xiquet al món. Aquell xiquet va ser inscrit en el Registre Civil amb el nom d'Augusto Pérez Lías. Res no presagiava el futur d'aquell xiquet vingut al món en un poble com Pego.

La família Pérez-Lías va estar a Pego fins l'any 1913, moment en que José Pérez va ser destinat a Canàries. Per tant, als quatre anys d'edat, Augusto Pérez i els seus pares van abandonar el poble de Pego. Després d'una curta estada a l'arxipèlag, el jutge va ser traslladat a Barcelona.

A Barcelona Augusto Pérez va créixer i fer el Batxillerat. Va estudiar la carrera de Dret a la Universitat de Barcelona i va exercir l'advocacia. Quan tenia 27 anys -poc abans d'esclatar la guerra civil espanyola- es va presentar a les oposicions de la Secció de Justícia del Departament Jurídic Militar i les va aprovar. En 1939 Augusto Pérez era president del tribunal i capità jurídic de l'exèrcit republicà de l'Ebre; a la seua muller, Maria Pascual Casaesteba, la suposem esperant notícies del seu marit a la guerra.

Com que la pèrdua de la guerra era quasi una realitat molts començaren l'èxode cap a França. No sabem en quin moment exacte Augusto i Maria passaren la frontera dels Pirineus, per hauria de ser a primeries de l'any 1939. Van haver de refugiar-se en algun

dels campaments preparats per a aquells espanyols, Argelès, Saint Cyprien... Des d'allí havien d'iniciar un viatge sense bitllet de tornada cap a Mèxic en qualsevol dels vaixells que el país aliat del republicanisme espanyol havia posat a l'abast gràcies a les gestions del seu president Lázaro Cárdenas: el Sinaia, el Ipanema i el Mexique. Va ser en aquest últim on Augusto i la seua muller es van embarcar cap a Mèxic, com ho feren la majoria d'espanyols mitjançant el SERE –Servei per a l'Evacuació de Republicans Espanyols- que havia creat el metge i cap del Govern Juan Negrín.

Els primers anys d'Augusto Pérez i la seua dona en aquell país amic van ser difícils. L'advocat treballava per a una empresa farmacèutica i la seua muller ajudava econòmicament treballant en salons d'estètica.

Ara bé, existien tertúlies dels exiliats espanyols als cafès, on es reunien intel·lectuals i professionals liberals enyorant all perdut al país i treballant per la cultura a Mèxic. En una d'eixes tertúlies, segons Luis Gimeno -amic íntim d'Augusto Pérez- estaven Miguel Macià -exiliat valencià-, Cipriano Rivas Cherif -cunyat de Manuel Azaña-, el guionista Julio Alejandro, el director de cinema Luis Alcoriza, l'escriptor i periodista Paco Ignacio Taibo, l'actriu Ofelia Guilmain i Luis Buñuel (1). El dramaturg Rivas Cherif es queixava de no poder comptar amb el personatge principal per a l'escenificació de l'obra de Priestley Esquina Peligrosa (1948) i encarant-se als tertulians i fent referència a Augusto els va dir: <<Lástima que éste no sea actor, tiene el tipo ideal para hacer este

papel>>. La resposta desafiant a aquesta incitació no es va fer esperar: <<Pruébeme>>. Li van donar el llibret i va memoritzar l'obra, va aconseguir una actuació brillant, i com em va dir personalment Luis Gimeno recordant aquest fet: <<Y así, sin ningún aprendizaje, ni escuelas especializadas, nació un Primer Actor que ha hecho historia en el teatro mexicano>>.

Augusto Benedico en "El Ángel Exterminador" de Luis Buñuel

Conforme anava entrant en el món del teatre va pensar de canviar el seu cognom Pérez per un altre més artístic. Va escollir el de Benedico que en llatí vol dir "Ben dit"; no es tractava d'una elecció totalment anàrquica que deslligara les seues arrels familiars, per la línia paterna al seu avi li deien Augusto Pérez Benedico.

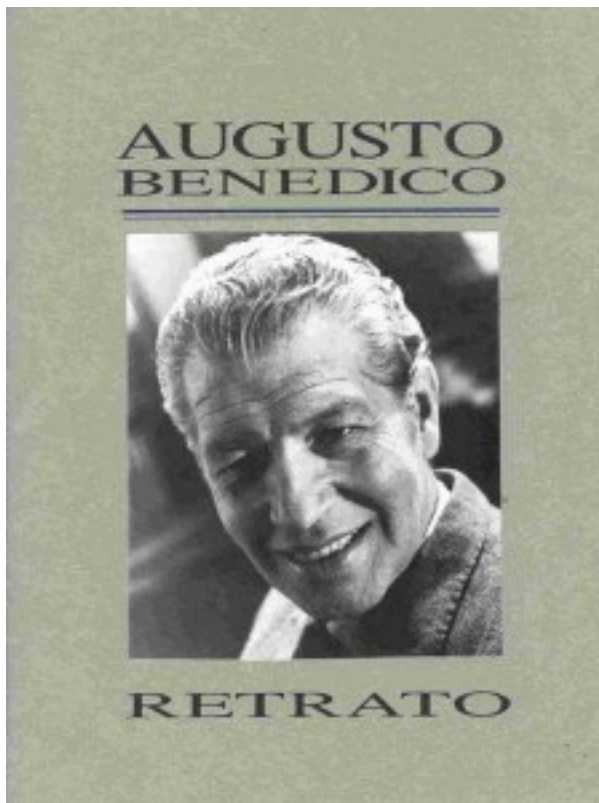
Per al cinema, on actuà en més de cinquanta pel·lícules, cal destacar el seu treball amb el gran Luis Buñuel a les pel·lícules Los Ambiciosos (1959) i El Ángel Exterminador (1962).

Seguint els apunts biogràfics sobre Augusto Benedico que em va facilitar Luis Gimeno, transcripció de les seues paraules originals: <<En 1977 fue miembro fundador de la Compañía Nacional de Teatro (2)

en la que llevó, junto a otros magníficos actores, el peso de las más importantes obras del repertorio nacional e internacional: La Casa de los Corazones Rotos de B. Shaw, La Visita de la Vieja Dama de Dürrenmat, Luces de Bohemia de Valle Inclán, El Último Preso de Mroschek, Pudo haber sucedido en Verona de R. Solana, Heredarás el Viento de Lawrence i Lee (que va representar en

Madrid en gira de la Compañía Nacional de México), El Alcalde de Zalamea de Lope de Vega, El Gesticulador de R. Usigli (también representada a Madrid), Alicia Tal vez de Vicente Leñero, El Hilo Rojo de Denker (premi de la premsa en New York), Padre de Stringbert (la qual també va dirigir), Así en la tierra como en el cielo, ¡Ah! Soledad en el festival dedicado a O'Neill, y tantas otras que sería inacabable detallar>>.

L'any 1983 va estar contractat per la Companyia Nacional Espanyola per a l'obra *Los Cabellos de Absalón*, peça teatral de Calderón de la Barca, sota la direcció de José Luís Gómez per al Teatro Español de Madrid. I en 1986 va rebre a Mèxic la medalla Virginia Fábrega pels seus 25 anys sobre l'escenari.

Per va ser sobretot a partir de l'èxit de la telenovel•la *Los Ricos También Lloran* quan es va deixar conèixer a Espanya, interpretant meravellosament el paper de Don Alberto

Salvatierra, pare en la pantalla de Rogelio Guerra. Aquesta sèrie de Televisa, dirigida per F. Chacón, va unir

estretament Augusto Benedico a la cadena mexicana, des de la qual avui encara el recorden amb nostàlgia en aquell paper conciliador entre l'amor del galant Rogelio Guerra i la bellesa de Verónica Castro.

Ja ben major, amb més de vuitanta anys d'edat, va començar a treballar en la que seria la seua última actuació a la televisió i com a actor, en la telenovel•la *Destinos*, que no va acabar perquè el 19 de gener de 1992 moria en Mèxic City.

Aquesta és a grans trets la història d'Augusto Pérez Lías, que el destí va fer-lo nàixer al carrer Mar de Pego pel mes de desembre de 1909. L'herència d'Augusto Benedico i la seua muller Maria han estat dos eminències de fills: Rafael Pérez Pascual, doctor en Econòmiques de la Universitat Autònoma de Mèxic i Alejandro Pérez Pascual, director del Col•legi Madrid de Mèxic, fundat pels republicans espanyols el 1941. El poble de Pego li ha dedicat una avinguda amb el seu nom vora la partida de Benitubes, esperem que prompte s'obriga i pugui ajudar a enaltir el reconeixement que es mereix. Segur que des de Mèxic, i així em consta, la seua família i el món de la cultura aplaudiran aquest acte de justícia històrica.

Notes:

(1) Amb el director aragonès Luís Buñuel va treballar en *Los Ambiciosos* (1959) i en *El Ángel exterminador* (1962) amb el paper del doctor Carlos Conde.

(2) La Compañía Nacional de Teatro del Instituto Nacional de Bellas Artes va començar les seues activitats l'any 1977 en el Teatro del Bosque amb la representació de La verdad sospechosa. Actualment el món del teatre mexicà entrega un premi anual al millor Revelación masculina "Augusto Benedico".